

TARİHTE MEDENİYETLER SAVAŞLAR VE TÜRKLER

Prof. Dr. Refik Turan: Bir kültürün ya da medeniyetin büyümesi inkılaplar, sosyo-ekonomik ilişkiler ve savaşlarla oluyor. Bizim tabii burada konuşmamızın ana konusu savaşlar. Medeniyetler niçin savaşır dersiniz insanlar niçin savaşır sorusunun cevabı da burada aşağı yukarı aynı. Ama burada dikkat edilecek şey her savaş bir medeniyet savaşı değildir yani çok basit meseleler için de çok basit bölgesel, ekonomik hesaplar, bölgesel birtakım çıkar hesapları da bazı küçük savaşları siyasi savaşları doğdurabilir. Medeniyetler savaşı bunların çok ötesinde olan kapsamlı savaşlardır. Niye savaşır insanlar dersek bir üstünlük duygusu içindir yani karşısına kendisinin gücünü kabul ettirebilmesi. İkinci bir temel mesele daha vardır bu medeniyet olgusunda karşımıza çıkan barış getirmek, barış düzeni oluşturmak içindir. Bu temel meseledir ki bugün yenedünya düzeni globalleşme, küreselleşme şeklinde karşımıza çıkar. Dünyada her büyüyen güç her muazzam genişleyen yapı mutlaka büyük barışın peşine düşer ve diğer insanlara kendinden daha az güçlü gördüğü yapılara yönelik olarak 'ben gelirim dünyaya barış gelir' mesajını verir. İşte burada da medeniyetler savaşı dediğimiz savaşlarda meydana gelir. Her savaş medeniyet savaşı değil. Ama dünyanın son dönemdeki bazı büyük düşünürleri bu medeniyetler savaşı olgusu üzerinde durdular. Bernard Lewis gibi Thomas Carly gibi yine en son olarak Samuel Huntington bu deyim meşhur etti özellikle. Samuel Huntington Amerika'daki devlet için bir takım 'Ting Tang' teorileri üreten bir bilim adamıydı ve bu kuruluşun da başkanıydı. Son iki sene önce de Samuel Huntington öldü. Ama bu medeniyetler savaşı kavramını da dünyaya hediye etti. Hediye etti derken belki bir gerçeği ifade etti çünkü şöyle bir geriye doğru baktığınızda burada buna cevap verecek branş alanı tarihi baktığımızda hakikaten bu medeniyetler savaşı olgusu var tarihte devletler arası savaşlar var, birtakım topluluklar arası savaşlar var, bir de medeniyetler savaşı var. Yalnız Huntington bu kitaplaştırılmış geniş eserinde de her nedense dünyada son iki bin yılın tarihinde başrol oyuncularından birisi olmuş Türkler hakkında çok fazla bilgi vermedi. Pek çok batılı tarihçide olduğu gibi yanlı bir bakış onda da görüyoruz. Nedense Türklerin yaptıklarını görmezliğe gelme biraz şaşkınlık bakma eğilimi batılı tarihçilerde de vardı. Bundan Huntington da kendini kurtaramamış öyle anlaşılıyor. Benim bu kitaplaşma düzeyinde çalışmam Samuel Huntington da aynı zamanda Türkler açısından eksik bıraktığı bir noktadan bakış orayı tamamlama ama halbuki medeniyetler savaşı denilince Türkler baş aktör görünür. Neden baş aktör, dünya nüfusunun tam yarısını oluşturan nüfus bölgesi Çin ve Hint yani dünya nüfusu bugün 6.5 milyar civarında bunun tam 4/1'i Hintli, 4/1'i de Çin'dir. Bu her iki büyük milletle de sadece yüzyıllar içerisinde değil belki 2000-3000 yıl içerisinde haşır neşir olmuş bazen siyasi hakimiyetler de sağlamış özellikle Hindistan üzerinde daimi 1200-1300 yıllık Türklerin bir siyasi hakimiyet dönemleri de var. Mesela Hint medeniyetini bölmüş yani böyle bir yapı. Çin üzerinde zaman içerisinde müessir olmuş bu nüfus yoğunluğuna karşı az olmasına rağmen yani Çin ile belki 2000-3000 yıllık tarihi döneminde sıcak savaşlar yaşamış, sosyal hayat sürmüştü, siyasi hayat sürmüştü bir yapı Türkler. Onunla kalmış mı hayır batıya doğru yine çok büyük dev bir kültür olan Fars kültürüyle karşılaşmış yine İslam medeniyetinin kurucusu olan Arap kültürü ile karşılaşmış, Bizans ayrı bir medeniyettir. Roma'dan ayrılmış bir medeniyettir o koca bir dev devirmiş 11. yüzyıl içerisinde dünyanın şaşkın bakışları arasında daha sonra da o devin yerine yerleşmiş onun mirasçısı olmuş bir yapı.

Soru: Eskilerden beri bir sürü kültürler vardı Hint kültürü, Çin kültürü, Türk kültürü peki en tanınan ve günümüze kadar gelen en eski kültür hangisi acaba?

Prof. Dr. Refik Turan: Şu andaki haliyle Çin kültürü en eski belgeleri, bilgileri olan yazısı olan metni olan elimizdeki fazla değişime dönüşüme uğramadan kalan Çin kültürü. Ondan sonraki Hint kültürü sayılabilir. Diğerleri dönüşüme uğradı büyük çapta Asya'nın kültürleri içerisinde. Türk kültürü de çok eski kültürdür ama gerekli bilgi belge onlar kadar taşımıyor henüz.